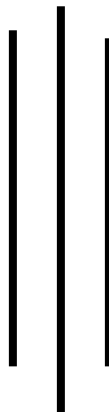
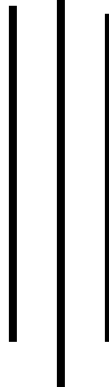

वैमासिक औद्योगिक तथ्यांक संकलन
सम्बन्धी प्रश्नावली गर्ने

निर्देशिका

२०६७/६८

नेपाल सरकार

राष्ट्रिय योजना आयोगको सचिवालय

केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

(मूल्य तथ्याङ्क शाखा)

रामशाहपथ, थापाथली

काठमाण्डौ

फोन नं २४५९४६, २४५९४७, २४५९४८ फ्याक्स नं. २२७७२०

परिचय :

त्रैमासिक औद्योगिक सूचकांक सम्बन्धि तथ्याङ्क प्रत्येक आर्थिक वर्षभित्र नियमित रूपले चार पटक अर्थात तीन-तीन महिनाको अवधिमा संकलन गरिनेछ । गणनाको उद्देश्यको लागि श्रावण १ देखि आश्विन मसान्त सम्म, कार्तिक १ देखि पुष मसान्त सम्म, माघ १ देखि चैत्र मसान्त सम्म र वैशाख १ गते देखि आषाढ मसान्त सम्म गरी एक आर्थिक वर्षलाई विभाजन गरिएको छ । प्रत्येक प्रश्नावलीमा पूरा भैसकेको गत त्रैमासिकको र चालु त्रैमासिकको पूरा भैसकेको प्रथम दुई महिनाको वास्तविक तथ्याङ्क र चालु त्रैमासिकको पूरा हुन बाँकी अन्तिम एक महिनाको अनुमानित तथ्यांक संकलन गरिनेछ । त्रैमासिक औद्योगिक सूचकाङ्कको तथ्याङ्क संकलन सम्बन्धी स्थलगत वार्षिक कार्य तालिका यस प्रकार छ :-

स्थलगत कार्य तालिका र सन्दर्भ अवधि

त्रैमासिक औद्योगिक तथ्यांक संकलन गर्न आ.व. २०६७/६८ को लागि निर्धारण गरिएको स्थलगत गणना गर्ने (Field Work) समय र तदनुसारको तथ्यांक संकलनको लागि सन्दर्भ अवधि निम्न बमोजिम तोकिएको छ :

त्रैमासिक	स्थलगत गणना कार्य गर्ने समय	सन्दर्भ अवधि
पहिलो	आश्विन महिना	गत आर्थिक वर्षको चौथो त्रैमासिक (वैशाख १ देखि आषाढ मसान्त सम्म) र चालु आ. व. को पहिलो त्रैमासिक (श्रावण १ देखि आश्विन मसान्त सम्म)
दोश्रो	पौष महिना	चालु आ.व. को पहिलो त्रैमासिक (श्रावण १ देखि आश्विन मसान्त सम्म) र चालु आ.व. को दोश्रो त्रैमासिक (कर्तिक १ देखि पौष मसान्त सम्म)
तेश्रो	चैत्र महिना	चालु आ.व. को दोश्रो त्रैमासिक (कर्तिक १ देखि पौष मसान्त सम्म) र चालु आ.व. को तेश्रो त्रैमासिक (माघ १ देखि चैत्र मसान्त सम्म)
चौथो	आषाढ महिना	चालु आ.व. को तेश्रो त्रैमासिक (माघ १ देखि चैत्र मसान्त सम्म) र चालु आ.व. को चौथो त्रैमासिक (वैशाख १ देखि आषाढ मसान्त सम्म)

१. औद्योगिक प्रतिष्ठान र उत्पादन संबन्धी विवरण :

१.१. उद्योग प्रतिष्ठानको नाम र ठेगाना :-

उद्योग प्रतिष्ठानको नाम लेख्दा रजिष्टर्ड वा साईनबोर्डमा लेखिएको नाम र ठेगाना लेख्दा उद्योग स्थापना भएको ठाउँको ठेगाना लेख्नु पर्दछ ।

१.२. कुल कामदार संख्या :-

यसमा उत्पादनशील कामदार, प्रशासकीय कामदार र प्राविधिक कामदारहरूको साथै उद्योगपति तथा साम्नेदारको परिवारका सदस्य संलग्न रहेको भए सो समेत समावेश गरी कुल कामदार संख्यामा उल्लेख गर्नु पर्दछ ।

कुनै पनि प्रकारको पारिश्रमिक नलिई हप्ताको कम्तिमा १६ घण्टा (साधारणतया काम गरिने समयको एक तिहाइ) काम गर्ने गरी उद्योगपति तथा साम्नेदारका पारिवारिक सदस्यहरू यदि उद्योग प्रतिष्ठानको कार्यमा संलग्न भएका रहेछन भने तिनीहरूको कुल संख्या उद्योग प्रतिष्ठानको प्रशासकीय र व्यवस्थापन कार्यमा संलग्न प्राविधिक कर्मचारीहरू जस्तै इन्जीनियर, डाक्टर, केमीष्ट, डिजाइनर आदिको संख्या र उत्पादनशील कामदारहरू जस्तै मेशीन अपरेटर, मिस्त्री, उत्पादन नियन्त्रक तथा उत्पादनमा प्रत्यक्ष रुपमा संलग्न रहने कामदारहरूको संख्या सम्पूर्णलाई जोडी कुल कामदार संख्यामा प्रश्नावलीको प्रश्न नं. ३ मा उल्लेख गर्नु पर्दछ ।

१.३. प्रमुख उत्पादित वस्तु :-

एउटा मात्र वस्तु उत्पादन गर्ने उद्योगको लागि प्रमुख उत्पादित वस्तु त्यही उत्पादित वस्तु नै हुन्छ । यदि कुनै उद्योगले दुई वा सो भन्दा बढी वस्तुहरू उत्पादन गर्दछ भने जुन वस्तुको निर्धारित अवधिभित्रका उत्पादन बढी मात्रामा (मूल्यमा) हुन्छ त्यस वस्तुलाई नै प्रमुख उत्पादित वस्तु मानिनेछ । यदि एक भन्दा बढी वस्तुहरूको कूल उत्पादन बराबर (मूल्यमा) भएमा अधिल्लो त्रैमासिकमा जुन वस्तुको कूल उत्पादन बढी मात्रामा (मूल्यमा) भएको थियो त्यसैलाई प्रमुख उत्पादन मान्नु पर्दछ ।

१.४. उत्पादित वस्तुहरूको विवरण :-

उत्पादित वस्तुहरूको विवरणलाई प्रश्नावलीको प्रश्न नं. ४ का विभिन्न महलहरूमा निम्न बमोजिम छुट्याइएको छ ।

महल (क) : क्रम संख्या :-

क्रम संख्या उल्लेख गर्दा उद्योगले एक भन्दा बढी जति वस्तुहरू उत्पादन गर्दछ, सोही बमोजिम संख्या उल्लेख गर्दै जानु पर्दछ ।

महल (ख) : उत्पादित वस्तुको नाम :-

कुनै उद्योगले उत्पादन गरेको वस्तुहरूलाई महल नं. (ख) मा क्रमसंग उल्लेख गर्दै जानु पर्दछ । यदि प्रश्नावलीमा निर्धारित स्थान भन्दा पनि बढी वस्तुहरू उत्पादन गर्ने गरेको रहेछ भने अर्को खाली प्रश्नावलीमा भरी पहिलो प्रश्नावलीको अन्तमा “बाँकी विवरण अर्को प्रश्नावलीमा छ” भनी उल्लेख गर्नु पर्दछ । उत्पादित वस्तुको नाम उल्लेख गर्दा एउटै नामका वस्तुहरू पनि विभिन्न गुणस्तर र आकार प्रकारमा भिन्नता हुन सक्ने भएकोले त्यस्ता वस्तुहरूलाई उक्त गुणस्तर र आकार प्रकारको आधारमा अलग अलग क्रमसंख्यामा राखी विवरण भर्नु पर्दछ । उदाहरणका लागि विस्कुट, साबुन आदि विभिन्न गुणस्तर र आकार प्रकारका हुन सक्छन् । त्यसैले उत्पादित वस्तुहरूको विवरण भर्दा उक्त वस्तुहरूको गुणात्मक र परिमाणात्मक विविधतालाई ध्यानमा राखी भर्नु पर्दछ ।

महल (ग) : इकाई :-

महल (ग) मा उल्लेखित “इकाई” भन्नाले उत्पादित वस्तुको इकाईलाई बुझ्नु पर्दछ । इकाई उल्लेख गर्दा यथासम्भव मेट्रिक प्रणाली (मे. टन, किलो ग्राम, मिटर, लिटर आदि) मा नै उल्लेख गर्नु पर्दछ । उदाहरणको लागि कपडा मिटरमा, चामल, चिनी आदि मेट्रिक टन वा क्वीन्टल आदिमा, सलाई ग्रुसमा, चिरान काठ घनफिटमा (Cu. ft.) प्रशोधित छाला वर्ग फिटमा (Sq.ft.), प्रशोधित दूध, तेल आदि लिटरमा उल्लेख गर्नु पर्दछ । यदि उत्पादित वस्तुहरू

मेट्रिक प्रणाली अनुसारको नापमा उपलब्ध हुन नसकेमा र तत्काल मेट्रिक प्रणालीमा परिवर्तन गरी वस्तुको परिमाण उल्लेख गर्न पनि असम्भव देखिएमा त्यस्ता वस्तुहरूको इकाई (बाक्सा, कार्टून, बण्डल, बोतल, मूठा, बट्टा आदि) को मेट्रिक प्रणाली अनुसार प्रति इकाई परिवर्तन दर मात्र भए पनि प्रश्नावलीको कैफियतमा उल्लेख गर्नु पर्दछ । विभिन्न वस्तुहरूको इकाई उल्लेख गर्दा यसै निर्देशिकाको अन्तमा उल्लेख गरिएका इकाईहरूलाई नै आधार मान्नु पर्दछ ।

महल (घ), (छ) र (ज) : उत्पादन परिमाण

प्रश्नावलीको प्र.नं. ४ को महल (घ), (छ) र (ज) मा उल्लेखित उत्पादन परिमाणको सम्बन्धमा यस निर्देशिकाको स्थलगत गणना कार्य र सन्दर्भ अवधि भन्ने शिर्षकमा उल्लेखित तालिका र सम्बन्धित त्रैमासिकको प्रश्नावलीमा उल्लेखित सन्दर्भ अवधिको आधारमा तोकिएका अवधिहरूमा सम्बन्धित उद्योगले उत्पादन गरेको वस्तु/वस्तुहरूको यथार्थ परिमाण उल्लेख गर्नु पर्दछ ।

महल (ड) र (ज) : विक्री परिमाण

प्रश्नावलीको प्रश्न नं. ४ को महल (ड) र (ज) मा उल्लेखित विक्री परिमाणको सम्बन्धमा यस निर्देशिकाको स्थलगत गणना कार्य र सन्दर्भ अवधि भन्ने शिर्षकमा उल्लेखित तालिका र सम्बन्धित त्रैमासिकको प्रश्नावलीमा उल्लेखित सन्दर्भ अवधिको आधारमा तोकिएका अवधिहरूमा सम्बन्धित उद्योगले गरेको विक्री परिमाण (जुनसुकै अवधिमा उत्पादित वस्तु भएपनि) उल्लेख गर्नु पर्दछ । यसरी उपरोक्त बमोजिम तोकिएका अवधिहरूमा उत्पादित वस्तु/वस्तुहरू विक्री नभएमा विक्री परिमाणको महल (ड) र (ज) मा ड्यास “-” दिनु पर्दछ ।

महल (च) र (झ) : विक्रीमोल

प्रश्नावलीको प्रश्न नं. ४ को महल (च) र (झ) मा कूल विक्री मोल उल्लेख गर्दा क्रमशः महल (ड) र (ज) को कूल विक्री परिमाणको मोललाई बुझिनेछ तर यदि सो अवधिमा सम्बन्धित वस्तु विक्री नभएमा प्रचलित उत्पादकको मूल्य (Producers' Price or Factory Gate Price) लाई आधार मानी सम्बन्धित अवधिमा उत्पादित वस्तुको कूल परिमाण कै अनुमानित मोल सम्बन्धित उत्तरदातासँग सोधी उल्लेख गर्नु पर्दछ । विक्रीमोल रु. हजारमा लेख्नु पर्दछ । विक्रीमोल उत्पादित वस्तुको कारखानाबाट विक्री गर्नु भन्दा अगाडि सम्मको सम्पूर्ण लागतहरूमा अन्तः शुल्क र मूल्य अभिवृद्धि कर (VAT) वा अन्य कुनै अप्रत्यक्ष करहरू लाग्ने भए उक्त अप्रत्यक्ष करहरू हटाई कूल विक्रीमोल निर्धारण गर्नु पर्दछ ।

महल (ट) : मूल्य अभिवृद्धि कर (VAT)

प्रश्नावलीको प्रश्न नं. ४ को महल (ट) मा उक्त उत्पादित वस्तु विक्री गर्दा लाग्ने मूल्य अभिवृद्धि कर (VAT) को प्रति इकाई लाग्ने रकम (दर) खुलाउनु पर्दछ ।

महल (ठ) : अन्तः शुल्क

प्रश्नावलीको प्रश्न नं. ४ को महल (ठ) मा उक्त उत्पादित वस्तुमा अन्तः शुल्क लाग्ने भए अन्तः शुल्कको प्रति इकाई दर खुलाउनु पर्दछ ।

१.५ प्रश्नावलीको प्रश्न नं. ४ को महल (ट) र (ठ) मा उल्लेखित कूल विक्रीमोलमा मूल्य अभिवृद्धि कर (VAT), अन्तः शुल्क वा अन्य कुनै अप्रत्यक्ष करहरू समावेशभएको भए प्रश्न नं. ६ को १.छ मा गोलो चिन्ह दिनु पर्दछ ।

१.६ प्रश्नावलीको कैफियत महलमा प्रश्नावली भर्दा प्रष्ट पार्नु पर्ने केही कुराहरू भएमा उल्लेख गर्नु पर्दछ ।

२. तथ्यांक संकलन कार्यमा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू :

२.१. प्रश्नावली भर्दा वस्तुहरूको उत्पादन वा विक्रीको परिमाण पनि उल्लेख गर्नुपर्ने हुन्छ । यस्तो परिमाण उल्लेख गर्दा एउटै वस्तुको भिन्न भिन्न स्थानमा फरक फरक “इकाई” हुन सक्छ । एउटै वस्तुको परिमाण उल्लेख गर्दा इकाईमा पनि एकरूपता हुनु पर्दछ । उदाहरणको लागि केही वस्तुहरूको “इकाई” यसै निर्देशिकाको अन्तमा उल्लेख गरिएको छ ।

- २.२. प्रश्नावली भर्दा वा भरिएका प्रश्नावलीहरु संकलन गर्दा संबन्धित संकलनकर्ताले संकलित तथ्याङ्कहरु कतिका भरपर्दा र सही छन् भनी उत्तरदाताकै उपस्थितिमा एक पटक राम्रोसँग जाँचगरी प्रश्नावली भर्ने कार्यको अन्तिम टुङ्गो लगाउनु पर्दछ ।
- २.३. प्रश्नावलीमा कूल विक्री मोल र विक्री परिमाणको बारेमा उल्लेख गर्दा कतिपय स्थानमा ज्यादै अमिल्दो तथ्याङ्कहरु भर्ने गरेको पाइन्छ । तसर्थ यस्तो स्थितिमा कूल विक्री मोललाई कूल विक्री परिमाणले भाग गरी प्रति इकाई मूल्य निकालेर हेर्दा संकलित तथ्याङ्क कतिको सामयिक र भरपर्दा छन भनेर बुझ्न सकिन्छ ।
- २.४. छानिएका औद्योगिक प्रतिष्ठानहरु मध्ये बन्द भएको पाईएमा “**बन्द भएको**” भन्ने शब्द मात्र राखी प्रश्नावली भरी पठाउनाले सम्बन्धित औद्योगिक प्रतिष्ठानको बन्दको स्थिति थाहा पाउन समस्या पर्न जाने भएकोले बन्द उद्योगहरुको बारेमा Reporting गर्दा संभव भएसम्म विस्तृत विवरणहरु (कहिलेदेखि बन्द भएको, बन्द हुनुको कारण, भविष्यमा खुल्ने नखुल्ने, खुल्ने भए कहिलेसम्ममा खुल्ने, आदि) स्पष्ट खुल्ने गरी प्रश्नावलीमा उल्लेख गरी पठाउनु पर्दछ ।
- २.५. प्रश्नावली भरिसकेपछि तथ्याङ्क उपलब्ध गराउने व्यक्तिको नाम र संबन्धित उद्योगको छाप (छाप भएकोमा) लगाउनुको साथै संकलनकर्ता तथा सुपरिवेक्षकको नाम, सही र मिति प्रष्टसंग अनिवार्य रुपमा लेख्नु पर्दछ ।
- २.६. विभागबाट उपलब्ध गराइएको छानिएका औद्योगिक प्रतिष्ठानहरुको लगतको आधारमा शाखा तथ्याङ्क कार्यालयहरुले सम्बन्धित औद्योगिक प्रतिष्ठानहरुमा तथ्याङ्क संकलनकर्ताहरु र सुपरिवेक्षकहरु पठाई स्थलगत कार्य, उपरोक्त स्थलगत कार्यतालिकामा उल्लेखित समयावधि भित्रै काम सम्पन्न गर्नु गराउनु पर्दछ ।
- २.७. विगत वर्षहरुमा शा.त.का. हरूबाट गरिदै आएको चौमासिक तथ्याङ्क संकलन कार्यको आधारमा यस कार्यलाई अझ बढि स्तरीय, भरपर्दो र सामयिक बनाउने दृष्टीकोणले शा.त.का. हरूमा प्राप्त छानिएका औद्योगिक प्रतिष्ठानहरुको सूची अनुसार ठूला उद्योगहरुको त्रैमासिक तथ्याङ्क संकलनको कार्य यथासंभव सुपरभाईजर स्तरबाटै गर्न उपयुक्त हुने देखिएकोले सोही बमोजिम व्यवस्था मिलाई स्थलगत कार्य गराउनु पर्दछ ।
- २.८. प्रत्येक त्रैमासिकमा गरिने स्थलगत गणना कार्यको लागि आवश्यक प्रश्नावलीहरु उक्त गणनाको निर्धारित समय अगाडिनै विभागबाट सम्बन्धित शाखा तथ्याङ्क कार्यालयहरुलाई उपलब्ध गराईनेछ ।

३. कार्यालय प्रमुखले विशेष ध्यान दिनु पर्ने कुराहरु :-

- ३.१. छानिएका उद्योगहरुबाट संकलित त्रैमासिक उत्पादन र उत्पादित वस्तुहरुको मूल्य सम्बन्धी विवरणहरु कार्यालयमा प्राप्त हुनासाथ सम्बन्धित उद्योगले त्यस भन्दा अधिका सन्दर्भ अवधिहरुमा भरेका विवरणहरुको आधारमा तुलनात्मक स्थितिको अध्ययन गर्नु पर्दछ । यदि उत्पादन र मूल्य मध्ये कुनै एक वा दुवैमा उल्लेखनिय परिवर्तन भएमा अर्थात अत्यधिक रुपमा घट्न गएको वा अत्यधिक रुपमा बढ्न गएको अवस्थामा सम्बन्धित उद्योग प्रतिष्ठानबाट तत्सम्बन्धि कारणहरु पत्तालग्नाई सो संबन्धमा कार्यालय प्रमुखले तथ्यपरक र आधिकारिक संक्षिप्त टिप्पणी (Reliable and Authentic Brief Comments) बुंदागतरुपमा तैयार पारी भरिएका प्रश्नावलीहरु विभागमा पठाउदा उक्त टिप्पणी समेत संलग्न राखी पठाउनु पर्दछ । यदि उपरोक्त उल्लेखित अवस्था नभएमा अर्थात उत्पादन वा मूल्यमा उल्लेखनिय परिवर्तन नदेखिई बुंदागत टिप्पणी लेख्न नपरेको खण्डमा पनि सम्बन्धित कार्यालय प्रमुखले आफ्नो कार्यालय अन्तर्गत पर्ने जिल्लाहरुको समग्र औद्योगिक गतिविधी (Overall Manufacturing Activities) का सम्बन्धमा आफ्नो विचार वा आफूलाई प्राप्त सामान्य जानकारीहरु संक्षेपमा लेखी संकलित त्रैमासिक औद्योगिक तथ्यांक विभागमा पठाउँदा उक्त विवरणहरु अनिवार्यरुपमा संलग्नगरी पठाउनु पर्दछ ।
- ३.२. उपरोक्त बुंदा ३.१ कार्यान्वयन गर्नको लागि त्रैमासिक तथ्याङ्क संकलन गर्नुपर्ने औद्योगिक प्रतिष्ठानहरुको संकलित विवरणहरु एउटा रजिष्टरमा नियमित रुपले राख्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्दछ । साथै प्रत्येक पटक संकलन र सुपरभाईजनकोलागि काजमा खटाउँदा संकलन कर्ता र सुपरिवेक्षकलाई आवश्यक निर्देशनहरु स्पष्टरुपमा दिनुपर्दछ । जसबाट बुंदा ३.१ अनुसारको टिप्पणीहरु लेख्न कार्यालय प्रमुख लाई प्रयाप्त जानकारी प्रप्त हुन सक्तछ ।

३.३ त्रैमासिक तथ्याङ्क संकलनको कार्य यस निर्देशिकामा उल्लेखित स्थलगत गणना कार्य गर्ने निर्धारित समय भित्रै सम्पन्न गरी उक्त भरिएका प्रश्नावलीहरूको विवरणहरूको **Consistency, Accuracy र Reliability** आदिको बारेमा राम्रोसँग जाँची यस विभागमा सुरक्षित साथ आईपुग्ने गरी यथाशीघ्र पठाउने मुख्य जिम्मेवारी सम्बन्धित कार्यालय प्रमुखको हुनेछ ।

सूचकांक निर्माणको लागि छानिएका औद्योगिक वस्तुहरूको नामावली र ती वस्तुहरूको परिमाण नाप्ने 'इकाई' सतत्पद्धि विवरण :-

क्र. सं.	वस्तुहरूको नाम	इकाई	क्र. सं.	वस्तुहरूको नाम	इकाई
१.	चिनी	क्वीन्टल	१८.	गलैचा	स्क्वायर मिटर
२.	वनस्पती घ्यू	क्वीन्टल	१९.	प्रशोधित छाला	वर्गफिट
३.	तोरीको तेल	लिट्र	२०.	विजुलीका तार तथा केबुल	क्वीन्टल
४.	चामल	क्वीन्टल	२१.	चिरान काठ	घन फिट
५.	भटमासको तेल	लिट्र	२२.	कागज (अखवार छान्ने कागज बाहेक)	क्वीन्टल
६.	विस्कुट	क्वीन्टल	२३.	साबुन	क्वीन्टल
७.	प्रशोधित दूध	लिट्र	२४.	फलामे छड र एंगल्स	क्वीन्टल
८.	गहुँको पिठो	क्वीन्टल	२५.	प्लाष्टिकका सामान	क्वीन्टल
९.	चाउचाउ	क्वीन्टल	२६.	ईटा	०००' वटा
१०.	प्रशोधित चिया	क्वीन्टल	२७.	सिमेन्ट	क्वीन्टल
११.	पशुपंक्षीको दाना	क्वीन्टल	२८.	जुटका सामान	क्वीन्टल
१२.	हल्का पेयपदार्थ	लिट्र	२९.	सिन्थेटिक कपडा	मिटर
१३.	मदिरा	लिट्र	३०.	Yarn (कपडा बुन्ने धागो)	क्वीन्टल
१४.	वियर	लिट्र	३१.	पस्मिना	पिस
१५.	चुरोट	०००' खिल्ली	३२.	न्यूज पेपर	वटा
१६.	सूती कपडा	मिटर	३३.	औषधी	ट्याबलेट
१७.	तयारी पोशाक	थान (पिस)	३४.	घरायसी धातुका सामानहरू (Domestic Metal Products)	वटा